

Geopolitica integrării spațiului postsovietic,

Octavian SERGENTU, *Școala doctorală de Științe Politice și ale Comunicării, Universitatea Babeș-Bolyai*

Abstract: Elaborarea studiului dat își propune să analizeze câteva aspecte ale instrumentelor utilizate în cadrul procesului de dezvoltare subregională, regională și interregională, a proceselor de coordonare, de reglementare și sistematizare a societăților specifice postsovietice, popularizarea și instituționalizarea ideii și nevoii de restaurare a unui "habitat" comun. Ne propunem să urmărim legătura și rolul actorilor care intervin în acest proces, sublinind atât elementele negative dar și pe cele pozitive. Atât definirea globalizării cât și apariția unor eventuale curente alternative rămâne discutabilă și liberă interpretărilor axiologice; globalizarea în abordarea scolii rusești este percepută din perspectiva tezei „Imperialismului” (Andrew Jones, pag.243, 2011), teză larg abordată de teoreticienii fundamentali ai fenomenului și din această perspectivă sunt căutate formule alternative și concepții epistemologice cum ar fi „alterglobalizarea”, care să revendice un drept postimperial.

Contact: octaviansergentu@yahoo.com

Keywords: Geopolitica integrării spațiului postsovietic, Rusia, URSS, Comunitatea Statelor Independente, Uniunea Eaurasiatică, SEU, UV, OTSC, alterglobalizare, globalizarea, antiglobalizarea, disputa Est-Vest, Eurasia

I. Introducere

Prezenta lucrare nu pretinde a fi o analiză exhaustivă din perspectiva abordării întregului instrumentar teoretico-metodologic politic, din perspectiva examinării tendințelor contemporane din spațiul postsovietic. Scopul lucrării constă în:

- 1) Identificarea legitimității vectorilor de prospecție a gândirii politice și a cauzelor din care derivă aceștia.*
- 2) Analizarea din punct de vedere a fenomenelor globale și a teoriilor contemporane, evaluând respectivele teorii ca instrumente aplicate ale cercetării.*
- 3) Precizarea punctelor vulnerabile a formulelor enunțate din spectrul politologic și asumarea unor percepții proprii.*

Dacă este acceptăm ideea lui Joseph Nye^[1] că globalizarea presupune americanizarea societăților de pe mapamond, ceea ce i-a determinat pe politologii ruși să susțină că în fapt globalizarea

¹ Paul Dobrescu, Geopolitica, Comunicare.ro, București, pag.361.

reprezintă o planificare geostrategică a Washingtonului de subordonare a celorlalte forțe geopolitice din lume și impunerea "hegemoniei unipolare".

Revendicând o replică la geostrategia globalizării aplicându-i eticheta de "westernizare" (Al.Panarin, 1997)^[2], cele mai mediatizate voci politologice rusești au lansat paradigma de "alterglobalizare", care oscilează între sistemul valoric globalist și antiglobalist. Ce reprezintă "alterglobalismul"^[3]? "Alterglobalismul"⁴ rusesc reprezintă soluția identificată de geopolitica rusă în vederea participării la procesul de globalizare.

Teoria "conflictului civilizației"^[5], elaborată la mijlocul anilor 90 de către Samuel Huntington este tratată ca o revenire la concepțiile din perioada "războiului rece", într-o nouă etapă. În majoritatea aserțiunilor enunțate de școlile geopolitice rusești vom remarca că teoria "ciocnirea civilizației" nu se integrează în cadrul clivajelor "bogați versus săraci" sau "în lupta pentru resurse", că factorii sociali, geopolitici, naționali, culturali, religioși nu își revendică un rol stabilizator pe harta lumii. Ca exemplu politologul rus Mihail Hliustov, de la Centrul de evaluare strategică și prognoze, în raportul analitic "Teoria conflictelor și conflictele reale de la sfârșitul secolului XX – începutul secolului XXI, dezbătând teoria "marea tablă de șah"^[6] a lui Brzezinski, atunci când invocă formula "atlantism-medievalism", o consideră una împrumutată de la Richelieu, cel care a formulat o teorie analogică ca nume și conținut. "Critica acestei teorii este atât de larg răspândită și are în sine multe secole, asemenea istoriei critice a pozițiilor principale ale lui Malthus"^[7]. Abordând clivajul Nord-Sud, politologul rus Alexandr Panarin îl caracterizează ca unul ce se referă la dihotomia Vest-Est, pentru că, afirmă acesta, tipologia Nord-Sud reprezintă "o reinterpretare cultural-istorică a Orientului, ce include un set de contradicții arhicunoscute Occidentului"^[8].

Rusia își revendică cota sa parte din puterea sistemului internațional, iar strategia de penetrare a "hegemoniei unipolare" și impunerea în conștiința spațiului public internațional a percepției că lumea trebuie să aibă o ordine "multipolară", ceea ce constituie chintesența acțiunilor din ultimul deceniu.

I. Caracterizarea generală a studiului

Actualitatea studiului. Procesele de globalizare, care au devenit o tendință obiectivă a dezvoltării sociale la finele anilor sec. XX, au transformat specificul proceselor mondiale în sferile politice instituționale și ideologice. Ca urmare a avut loc o re poziționare a sistemului politic mondial care s-a

² Panarin A. С. Политология, Изд-во: Университет, 1997

³ Кузнецов А. О. *Новые общественно-политические доктрины современности: Формула. Глобализм – Антиглобализм (Noile doctrine social-politice contemporane: Formula.Globalism-Antiglobalism)* // Вестник Пермского университета. Сер. Политология. 2007. Вып. 1. – С. 113–117.

⁴ Кузнецов А.О. *Мифы и противоречия альтерглобализма(Miturile și contradicțiile alterglobalismului)* // Вестник Пермского университета. Сер. Политология. 2007. Вып. 3. - С. 129–132.

⁵ Huntington Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București 1997

⁶ Zbigniew Brzezinski, *MAREA TABLĂ DE ȘAH.Supremația americană și imperativele sale geostrategice*, Univers enciclopedic, București, 2000

⁷ Михаил Хлюстов, *Теории конфликтов и реальные конфликты конца XX – начала XXI вв.* Аналитический доклад, CSEF, www.csef.ru, Москва, 2011.

⁸ Александр Панарин, *Север — Юг. Сценарии обозримого будущего*, «Наш современник», №5, 2003

datorat sfârșitului "Război Rece", dispariția bipolarității în ecuația echilibrului raportului internațional de forțe⁹](Vasile Pușcaș, 2007, p.80) o dată cu pefațarea imploziei Uniunii Sovietice.

Nivelul de studiu al problemei. La răscrucea dintre mileniul doi și trei lumea a avut parte de niște transformări serioase: a sporit gradul de transparență a sistemelor național economice, s-a intensificat schimbul de informații, cu oameni, de capitaluri, mărfuri și servicii, a crescut vertiginos rolul progresului tehnico-științific, au apărut impunătoare asociații financiar-economice având un caracter transnațional și care sunt motivate de interese proprii geostrategice: Pe fundalul acestor transformări se produce procesul de formare a sistemelor mondiale economice, politice și culturale, se edifică economia mondială ca un singur organism structurat.

Transformarea institutelor politice internaționale, care a fost provocată de răspândirea proceselor de globalizare, a devenit un instrument de analiză a multiplelor cercetări din perioada sec.XX-înc. Sec.XXI. Dezbaterile din această perioadă istorică au fost determinate de specificul studiului investigat și de caracterul modificărilor culturale, care au loc în cadrul tranziției societății moderne spre cele postmoderne. Caracteristicile principale ale cercetării din noua etapă socială au cuprins problematica multiculturalismului, revoluției informaționale, al progresului tehnic, modificarea raporturilor de sistem "elită-mase", dar și alte subiecte de impact, care s-au răsfrânt în viziunile unor gânditori de avengură ca Z.Brzezinski, P.Drucker, A.Toffler, Jonathan Kan, C.Lasch, B. B. Bruce-Briggs.

2.: Rusia ca arhitect al spațiului postsovietic

Inaugurarea unei "new politics" rusești a fost exprimată în strategia "Calea noastră: perspective strategice de dezvoltare ale Rusiei în secolul XXI"¹⁰], care a fost enunțată de comunitatea științifică-propagandistică "Eurasia" (Centrul de inițiative geopolitice eurasiatice, Institutul de Cercetări de Metastrategii speciale, grupul analitic ARIES, consiliul de expertiză al asociației Arctogaia), laboratorul geopoliticianului rus Alexandr Dughin. Strategia constituie o pledoarie pentru o opțiune eurasiatică, indica noile provocări ale Rusiei, noile orientări, noile tendințe de dezvoltare și noile scopuri ale statului pe care ar trebui să le îmbrățișeze elita politică rusă. În același timp, strategia prefigurează un singur model civilizațional- eurasiatic- considerat acceptabil Rusiei și pentru care trebuie să opteze poporul rus. Pentru că, conform strategiei în care este prezentat "marele proiect eurasiatic", poporul rus ar reprezenta o civilizație unică cu o misiune specială și supremă în lume, de iluminare și orientare "eurasiatică" a altor popoare după modelul Moscovei.

Strategia "Calea noastră: perspective strategice de dezvoltare ale Rusiei în secolul XXI", constituită pe o primă platformă geopolitică virtuală, internautică, a fost îmbrățișată de președintele Putin, în primul său mandat, care a reușit să capeteze energiile de solidaritate ale cetățenilor ruși dornici să reconstituie o "Națiune imperială".

⁹ Vasile Pușcaș, *RELAȚII INTERNAȚIONALE/ TRANSNANAȚIONALE*, editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007, p.80

¹⁰ НАШ ПУТЬ(*strategicheskie perspektivy razvitiya Rossii v XXI veke*)/ în anul 1999 în cadrul Forumului economic de la Sankt-Peterburg, a fost prezentat proiectul concepțional "Calea Noastră" de către coordonatorul echipei Alexandr Dughin: <http://arctogaia.com/public/pr-oglav.htm>

Pretenția Rusiei de a fi o putere mondială se bazează pe trei elemente: este membru permanent în Consiliul de Securitate al ONU, având drept de veto în orice probleme se ridică în Consiliu; bogăția resurselor sale minerale; puterea forțelor sale armate, în special a arsenalului său nuclear^[11].

Problema deținerii armei nucleare și invocarea unei parități strategice, importantele resurse și materii prime, controlul unui spațiu geografic considerabil, axul unei culturi creștin ortodoxe pan-slaviste fac Rusia de azi să aspire la un rol primordial în politica globală. Ecuația globalizării în care poate fi prins la mijloc statul rus impune caracteristicile unei forțe care insistă spre o adaptare la procesul de globalizare și totodată rămâne producătorul de turbulențe geopolitice de pe mapamond.

Strategic, Rusia continuă se orientează spre Statele Unite, întrucât consideră că paritatea nucleară îi conferă și îi consolidează statutul de putere globală în raport cu alți actori de prim plan europeni^[12].

Actualmente, Rusia, conform Strategiei Naționale de Securitate, consideră că Organizația Națiunilor Unite este elementul central al sistemului stabilității relațiilor internaționale, astfel încât există o egalitate de șanse pentru statele care se bazează pe instrumente civilizatoare de rezolvare a situațiilor de criză globală și regională. Potrivit noii viziuni de securitate a Rusiei, un accent sporit al statului rus se va exprima prin creșterea interacțiunii în formaturi multilaterale, precum G-8 (7+1), G-20, RIC (Rusia, India, China), BRIC (Brazilia, Rusia, India, China), dar și prin folosirea unor alte institute non-formale internaționale.

3. Emergența spațiului postsovietic: De la C.S.I. la U.E.-A.

Președintele rus Vladimir Putin continuă să-și exprime public viziunea asupra clădirii unui Imperiu Eurasiatic. Rusia, Kazahstan și Belarus au format o Uniune Vamală, iar în cazul în care acestei Uniuni Vamale și se va alătura și Ucraina, atunci de la granițele UE până în China se va extinde un spațiu economic comun, cu 213 milioane de locuitori și centrul la Moscova.

Federația Rusă încearcă în prezent să transforme Comunitatea Statelor Independente (CSI) într-o structură economică alternativă la UE. Oficialii Federației Ruse au declarat că CSI va intra cât de curând într-o nouă etapă, subliniind că perioada în care organizației îi fusese rezervat rolul de asigurare a divorțului civilizat a URSS-ului a expirat.

Ceea ce pare a fi înțeles Kremlinul este că "noul regionalism" poate fi o cale mai certă de inserare a Rusiei în sistemul de putere a viitoarei arhitecturi internaționale, în care integrarea și globalizarea nu vor fi alternative contextuale, ci realități care vor reconfigura rolul și poziția actorilor sistemului. Într-o asemenea postură, școala geopolitică rusă nu se poate abține să nu recunoască faptul că prin proiectul Uniunii Eurasiatice se urmărește realizarea unei „asociații supranaționale puternice”, unul dintre „polii lumii moderne”, care să-i asigure avantaje competitive globale, dar și o poziție competitivă în relația cu celelalte „structuri regionale”, precum UE, NAFTA, OPEC, ASEAN, dar și cu China și celelalte puteri emergente.

¹¹ Michael Sturmer, *Putin și Noua Rusie*, Editura Litera, București, 2011, pag.130

¹² Octavian Sergentu, *Noua strategie de securitate națională a Federației Ruse și nevoia de predictibilitate*, 30 august 2011, Asociația Europeană de Studii Geopolitice și Strategice "Gheorghe I. Brătianu", <http://aesgs.ro/page.php?id=13&s1=46&s2=37>

”Strategia lui Putin este pe deplin înțeleasă: este de a presa Occidentul în proxima vecinătate (near abroad)”. Rusia nu poate să restabilească imperiul sovietic. Numai că ea, potrivit opiniei lui Putin, poate reedifica o hegemonie non-formală”¹³. Ceea ce se poate spune pe bună dreptate și cu certitudine este că ”Rusia în continuare prezintă pretenții cu privire la influența exclusivă în proxima vecinătate (Nahe Ausland)”^[14].

4. Comunitatea Statelor Independente

Comunitatea Statelor Independente (CSI, în rusă: Содружество Независимых Государств, СНГ - Содружество Независимых Государств)¹⁵ este o alianță formată din 11 din cele 15 foste republici ale Uniunii Sovietice, excepțiile fiind cele trei țări baltice: Estonia, Letonia și Lituania, precum și Georgia. Crearea CSI a declanșat procesul de destrămarea a Uniunii Sovietice¹⁶. Comunitatea Statelor Independente (CSI) a fost înființată la 8 decembrie 1991, de către liderii Republicii Belarus, Federației Ruse și Ucrainei, care au semnat Acordul privind înființarea acesteia. Două săptămâni mai târziu, pe 21 decembrie, 1991 la Alma-Ata, liderii a unsprezece state suverane (cu excepția statelor baltice și a Georgiei, care a devenit membru al CSI în 1993) au semnat Protocolul la Acord în care au subliniat că Republica Azerbaidjan, Republica Armenia, Republica Belarus, Republica Kazahstan, Republica Kîrgîzstan, Republica Moldova, Federația Rusă, Tadjikistan, Turkmenistan, Uzbekistan și Ucraina pe bază de drepturi egale înființează Comunitatea Statelor Independente^[17].

CSI împreună cu China și SUA dețin 80% din rezervele de cărbuni ale planetei. CSI se înscrie între cele mai mari producătoare de cărbuni din lume, deținând totodată, între 1/3 și 2/3 din rezervele mondiale certe și probabile, din care 90% sunt localizate în partea asiatică. Producția a crescut de la 66 milioane de tone în 1940 la 260 de milioane tone în 1950, pentru ca în anul 1991 să atingă 700 de milioane de tone (70% cărbune superior), urmând apoi o ușoară scădere (650 de milioane tone în 1992, circa 500 de milioane de tone în 1996 și circa 443 de milioane de tone în 2000), dar menținându-se ca al treilea producător mondial.

În prezent CSI reprezintă o formă de cooperare între statele independente egale în drepturi, considerată de către comunitatea internațională ca o organizație regională interstatală.

5. Integrarea postsovietică

Integrarea economică din spațiul postsovietic, în accepțiunea metropolei postsovietice, reprezintă o formulare excesiv de optimistă, dar este prematur să vorbim despre o finalitate încununată cu succes^[18]. Scopul principal al CSI în raport cu Rusia constă în obținerea de avantaje economice

¹³ Stephens P. *The west must resist Putin's claim on the old Soviet space* // The Financial Times, 22.11.2007.

¹⁴ Fischer S. *Die russische Politik gegenüber der Ukraine und Weißrussland* // Aus Politik und Zeitgeschichte. 08.09.2007.

¹⁵ CSI, <http://www.cis.minsk.by/>

¹⁶ Comunitatea Statelor Independente, http://ro.wikipedia.org/wiki/Comunitatea_Statelor_Independente

¹⁷ Comunitatea Statelor Independente, <http://www.moldova.ms/?l=ro&a=65>

¹⁸ А.В. Рахманкулов, *Формат Единого экономического пространства-2012 – утопия или шаг навстречу Евразийскому союзу?*, ВЕСТНИК МЕЖДУНАРОДНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ. 2011. № 1 (32)

maximale coraborate cu premise politice. Rusia tinde să-și mențină influența sa în spațiul postsovietic, iar presupusa integrare economica are interese geopolitice. Spre exemplu, dublele standarde ale Moscovei față de relațiile cu NATO. Chiar și rușii etnici din Bielorusia nu doresc să se subordoneze Rusiei, considerând că au propriul conducător. Există popoare care au o teamă față de Rusia luând în considerație că un eventual război cecen ar putea plana într-o zi și asupra lor. Tehnologic, în comparație cu Occidentul și Japonia, Rusia rămâne în urmă cu 3-4 stadii a modulelor din calculatoare. Integrarea în CSI este sortită eșecului, conform specialiștilor, nu doar din considerente economice, pentru că istoria mondială nu cunoaște exemplul de restabilire a imperiilor în aceleși geospații, iar apariția EvrAzEs, SEU reprezintă un sindrom postimperial¹⁹.

5.1 Comunitatea economică eurasiatică (EvrAzEs) este o organizație economică internațională, creată de Părți în scopul avansării eficiente a procesului de formare a Uniunii vamale și a Spațiului economic Unic, dar și în scopul realizării unor obiective suplimentare ce se leagă de aprofundarea integrării în sfera economică și în cea umanitară. Acordul de instituire a EvrAzEs-ului a fost semnat la 10 octombrie la 2000 și a intrat în vigoare la 30 mai 2001 după ce a fost ratificat de toate statele-membre. Membrii fondatori ai Comunității economice eurasiatice sunt cinci state: Bielorusia, Kazahstan, Kârgâzstan, Rusia și Tadjikistan.

La 25 ianuarie 2006 a fost semnat procesul verbal de aderare a Uzbekistanului la organizație, ca în octombrie 2008 Uzbekistanul să-și sisteze activitatea din organele EvrAzES.

Din luna mai 2002 statutul de observatori de pe lângă EvrAzES îl dețin Ucraina și Republica Moldova, iar din ianuarie 2003 și Armenia. De același statut se bucură Comitetul interstatal al aviației (MAK), Banka Eurasiatică de Dezvoltare.

În concordanță cu scopurile statutare și obiectivele Comunității și ghidându-se după principiile integrării cu mai multe viteze, Bielorusia, Kazahstanul și Rusia, în anii 2007-2010, au creat Uniunea Vamală și printr-o planificare strategică adecvată vor să formeze următoarea etapă de integrare – Spațiul economic Unic al EvrAzES, la care vor adera, atunci când vor fi pregătite, mai multe state din Comunitate, se stipulează în documentele statutare ale EvrAzES. Spațiul economic unic are ca prioritate strategică adoptarea unor măsuri comune care ar asigura din perspectiva sectorului energetic luându-se în calcul securitatea energetică a statelor din EvrAzES, formarea unei piețe comune a gazelor și petrolului pentru statele din EvrAzES.

În decembrie 2009 la summitul non-formal de la Almata președinții Belorusiei, Kazahstanului și al Federației Ruse au aprobat Planul de acțiuni pentru anii 2010-2011 cu privire la formarea Spațiului economic unic al celor trei state. Conform acordului dintre Comunitatea economică eurasiatică și Guvernul Federației Ruse din 3 iulie 2002, care se referă la condițiile de ședere pe teritoriul Federației Ruse a Comitetului de Integrare a Comunității Economice Eurasiatice.

5.2 Spațiul economic unic (SEU)

Spațiul Economic Unic(SEU) se formează treptat și etapizat, luându-se în calcul principiile și regulile OMC, ceea ce înseamnă o sporire treptată a nivelului de integrare, prin intermediul sincronizării

¹⁹ idem

părților emergente care realizează reorganizările din economie, a măsurilor comune de înlăptuire a unei politici economice coordonate, de armonizare și de unificare a legislației în sfera economică, a comerțului și a altor orientări, în coraborare cu normele și principiile dreptului internațional, dar și a experienței și a legislației Uniunii Europene. Multitudinea diversităților la nivelul de dezvoltare economică și socială, dar și măsurile încuviințate de un format unic a legislațiilor naționale ale statelor, formarea SEU se desfășoară în concordanță cu principiile enunțate ale unei integrări cu mai multe nivele și viteze, ceea ce semnifică ca statele pot să-și determine liber orientarea și dezvoltarea integrării lor și acțiunile de integrare, la care acestea vor participa, dar și volumul său participativ (art. 5 Acordul de formare al Spațiului economic unic de la 19.09.2003)[20].

La 23 februarie 2003 președinții Rusiei, Kazahstanului, Bielorusiei și a Ucrainei au declarat că au intenția să formeze un Spațiu Economic Unic.

La 19 septembrie 2003 a fost semnat Acordul de intenție cu privire la formarea SEU.

La 15 septembrie 2004 la summitul de la Astana președinții țărilor din cele „patru state”(SEU4) au adoptat pachetul de documente de ordin prioritar, care trebuiau semnate. Evenimentul prevedea ca documentele semnate în comun și la același termen să intre în vigoare, doar că Ucraina a avut o proprie viziune, ceea ce a încetinit procesul formării SEU. Iar, în momentul când la Kiev s-a schimbat regimul politic și noul președinte Iușenco a avansat opțiunea euroatlantică (aderarea la UE și NATO), formarea SEU a fost calificată ca nefiind de actualitate. În luna aprilie 2005, comentând relațiile cu Rusia și planul de creare a SEU, președintele Iușenco a precizat că „Ucraina sprijină ideea zonei comerțului liber cu membrii acestei organizații, dar nu va admite o devalorizare a suveranităților sale fiscale, vamale și bugetare”.

La 25 noiembrie 2010 într-un articol scris pentru publicația germană *Süddeutsche Zeitung* primul ministru al Rusiei Vladimir Putin propune Uniunii Europene să se creeze o alianță economică, care ar fi reprezentată prin **Spațiul economic unic** care s-ar exprima pe un teritoriu **de la Vladivostok până la Lisabona**^[21][22]...

În **Declarația cu privire la integrarea economică eurasiatică** se afirmă despre trecerea de la 1 ianuarie 2012 la o nouă etapă de edificare a integrării- Spațiul economic unic, bazat pe normele și principiile Organizației Mondiale a Comerțului și deschisă pentru aderare altor state, în orice perioadă a formării sale. Scopul final constă ca în anul 2015 să se realizeze Uniunea economică eurasiatică.

Concluzii

Rămâne sentimentul neoimperial și atașamentul față de fosta Uniune Sovietică o moștenire vie a Rusiei? Restabilirea unei viziuni neoimperiale și resetarea sferelor de influență mențin fosta metropolă sovietică într-un joc al opțiunilor geopolitice: parteneriat strategic cu Occidentul sau un parteneriat

²⁰ Особенности перехода к Единому экономическому пространству, <http://customsexpert.ru/articles/osobennosti-perehoda-k-edi.htm>

²¹ Путин предложил Европе экономический альянс от Владивостока до Лиссабона, <http://lenta.ru/news/2010/11/25/wirtschaft/>

²² О вступлении в силу соглашений по созданию Единого экономического пространства, http://www.economy.gov.ru/minec/activity/sections/formuep/doc20111230_011

strategic cu Orientul, pentru că o izolare unilaterală inclusiv sub forma unei Uniuni Eurasiatice îi va eroda capacitatea de actor plenipotențiar în siajul geopolitic.

Politica Moscovei în continuare este constituită pe menținerea influenței rusești în politica și economia vecinilor ei. Corporația GAZPROM care devine primul jucător economic în format de corporație a statului rus. Utilizarea politicii energetice în scopul subordonării statelor postsovietice. Anumite state postsovietice au suportat politica sistării livrărilor de la resursele energetice rusești și au fost impuse embargou asupra produselor agricole datorită însubordonării acestora la politica metropolei.

În anul 2008 Rusia a declanșat o intervenție în Georgia având ca scop descurajarea opțiunii geopolitice și geoeconomice prooccidentale din Caucaz. În același timp manifestarea de forță rusească în Georgia a avut și misiune de subordonare a tendințelor geoeconomice legate de marele proiecte energetice europene (NABUCCO), impunerea unui control și restricții la piața de resurse energetice din regiunea Marea Caspică-Marea Neagră. Războiul din Caucaz ne-a prezentat noua față a Kremlinului, dispus să intervină și să masacreze populația civilă în numele intereselor și obiectivelor sale, stipulate în politica de securitate națională^[23].

Nu o singură dată, Rusia a reiterat dorința de-a edifica un echilibru al puterii pe mapamond, iar prioritățile de securitate națională au reprezentat subordonarea geospațiului din CSI. Rusia se menține ca un adversar geopolitic important al Statelor Unite și al Europei și nu atât ca unul real, cât mai degrabă ca unul potențial. În accepțiunea laboratoarelor moscovite "Rusia are rolul de "șiraspinări ai Eurasiei", că este statul cheie al continentului²⁴. Pierzând o mare parte din potențialul industrial și științific, ne mai controlând o mare parte din sferile care au devenit proprietatea Corporațiilor Multinaționale, Rusia încă mai păstrează controlul asupra bazinelor de resurse energetice și de transportare a acestora.

În principiu, Rusia și-a determinat poziția față de globalism, considerat ca o formă a instituirii unei hegemonii unipolare americane și a lansat concepția lumii "multipolare" în care ar exista o viziune inedită, un fel de globalizare care prinde statul rus în ecuația de gestionare a puterii globale, întutulată alterglobasm. Teama ca într-o proximă perspectivă procesul globalizării îi va diminua statutul de "mare putere" și cea de nucleu al unei alese civilizații creștin ortodoxe se regăsește în studiile școlii geopolitice rusești.

Indiscutabil, Moscova nu a încetat să renunțe la vechile fobii antioccidentale și la misiunile sale axiologice divine și imperiale^[25]. Chestiunea Scutului american antirachetă perceput ca un instrument punitiv global a dezvăluit o isterie rusească față de statele din NATO. Nu o singură dată România și statele din fostul lagăr socialist au intrat în colimatorul urii viscerale pan-slaviste rusești care încă nu a renunțat la vechile metafore imperiale.

²³ Octavian Sergentu, *Noul "război rece" sau radiografia Go-ului rusesc*, Jurnal de Botoșani, 20 august 2008, <http://www.jurnalulbtd.ro/articol-Noul-razboi-rece-sau-radiografia-Go-ului-rusesc-10-1560.html>

²⁴ ibidem

²⁵ *Смогут ли "новые декабристы" в России противостоять имперскому искушению?*, http://www.1in.am/rus/press_pusaeurop_13193.html

Rusia, potrivit experților ruși, trebuie să devină un jucător al politicii mondiale, nu doar o „putere care posedă un pumn nuclear și ambiții politice”^[26]. Rusia „în sfârșit trebuie să se întoarcă de la bătrâna Europă și să privească cu fața spre Asia de Sud- China, India, unde apar noi forțe [27]. Rusia se află între o opțiune tradițională: a) ori cu Europa, ori cu Asia, b) să devină un teritoriu care să lege cele două părți ale supracontinentului Eurasia sau c) să se autoizoleze erijându-se într-o putere regională cu aspirații de mega-putere. Geopoliticianul american Zbigniew Brzezinski, în ultima sa lucrare **Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power** consideră că Rusia va suferi mari modificări în conștiința sa, va avea parte de o trezire globală, ceea ce o va face să intre, într-un final, în contact cu restul lumii și, eminent, cu civilizația euroatlantică^[28].

Federația Rusă dispune de un joc proactiv în spațiul postsovietic, inclusiv prin creionarea de noi proiecte dispuse să accelereze procesul integraționist în fostele sale periferii. Mesajul adresat fostelor (și actualelor) state clientelare, care tind spre Uniunea Europeană, că integrarea în noua formulă geopolitică- Uniunea Eurasiatică- nu contravine procesului de aderare la UE sau că ”Marele proiect eurasiatic” ar fi unul mult mai avantajos din punct de vedere economic decât ”prosperitatea din Uniunea Europeană” clarifică interesele geostrategice care vizează geospațiul postsovietic.

Bibliografie

Jones Andrew, *Globalizarea: teoreticieni fundamentali*, CA Publishing, Cluj-Napoca, 2011

Richard Little, *Echilibrul Puterii în Relațiile Internaționale. Metafore, Mituri și Modele*, Tipo Moldova, Iași, 2008

Hans Morgenthau, *Politica între națiuni*, în Richard Little, *Echilibrul Puterii în Relațiile Internaționale. Metafore, Mituri și Modele*, Tipo Moldova, Iași, 2008

Hedley Bull, *Societatea anarhică*, în Richard Little, *Echilibrul Puterii în Relațiile Internaționale. Metafore, Mituri și Modele*, Tipo Moldova, Iași, 2008

Kenneth N.Waltz, *Teoria politicii internaționale*, în Richard Little, *Echilibrul Puterii în Relațiile Internaționale. Metafore, Mituri și Modele*, Tipo Moldova, Iași, 2008

²⁶ Бейдина Т.Е. Специфика интеграционных процессов в Европе, в Евразии и на постсоветском пространстве: сходства и различия. М., 2006.

²⁷ Дребенцов В. Финансовый кризис и его последствия для России // Вопросы экономики. 2008. № 11. С. 153–157.

²⁸ Vocea Americii. *Brzezinski: Cu Putin sau fără el-Rusia nu are o altă opțiune decât alianța cu Occidentul* (Бжезинский: С Путиным или без – у России нет другого выбора, кроме союза с Западом): <http://www.voanews.com/russian/news/america/Bzezinski-book-2012-02-08-138982279.html> și *INO.TV prezentând cartea lui Zbigniew Brzezinski (Brzezinski vede Rusia ca o parte a Occidentului)*, *Strategic Vision: America and the Crisis of Global Power*, de la editura Hardcover, 2012 <http://inotv.rt.com/2012-02-08/Bzezinski-vidit-Rossiyu-chastyu-Zapada> >.

Held David, *Democrația și ordinea globală*, Editura Univers, București, 2000

Held David, McGrew Anthony, Goldblatt David, Perraton Jonathan, *Transformări Globale. Politică, economie, cultură*, Polirom, 2004

Holton Robert J., *Making Globalization*, Palgrave MacMillan, 2005

Huntington Samuel P., *Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale*, Editura Antet, București 1997

Zbigniew Brzezinski, *Triada geostrategică*, Ed.Historia, București, 2006

Octavian Sergentu, *Compendiu de Geopolitică*, Cluj Napoca : Dokia, 2010

Octavian Sergentu, *De la Kosovo spre Est*, Editura Argonaut, Cluj Napoca, 2011

Keohane R.O., Nye J.S. (J.). *Transnational Relations and World Politics*. Cambridge, Ma: Harvard University Press, 1972.

Dobrescu, Paul, *Geopolitica*, editura Comunicare.ro, Bucuresti, 2003;

Claval, P., *Geopolitică și geostrategie*, Corint, București, 2001;

Joseph S. Nye, Jr., *Descifrarea conflictelor internaționale*, editura Antet XX PRESS, 2005;

Waltz, Kenneth N., *Teoria politicii internaționale*, Polirom, 2006;

Pușcas Vasile, *Relații internaționale contemporane*, editura Sincron, Cluj-Napoca, 1999;

Pușcas Vasile, *Relații internaționale/transnaționale*, editura Eikon, Cluj-Napoca, 2007;

Zbigniew Brzezinski, *Marea tablă de sah*, Bucuresti, 2001;

Cozmin Gușă, *Imperialism în postcomunism*, Adevărul, 2011;

Kissinger H., *Diplomația*, Editura All, București, 1999;

Liviu-Petru Zapârțan, *Geopolitica în actualitate*, Ed. Eikon, Cluj-Napoca, 2009.

Michael Strumer, *Putin și noua Rusie*, editura Litera, București, 2011

Laure Mandeville, *Rusia contratacă: planul secret*, editura Paralela 45, Pitești, 2009

Steve LeVine, *Labirintul lui Putin*, editura Niculescu, București, 2010

Михаил Хлюстов, *Теории конфликтов и реальные конфликты конца XX – начала XXI вв.*, Аналитический доклад, Переработанная и дополненная редакция, 2011, www.csef.ru)

А.С.Панарин, *Социальная философия и философская антропология. Труды и исследования*, Российская Академия Наук-Институт философии, Москва, 1995

A.C.Панарин, *Искушение глобализмом*. — М.: Изд-во Эксмо, 2003

Chifu, Iulian, *Spațiul post-sovietic în căutarea identității*, Editura Politeia, SNSPA, București, 2005

Cioroianu, Adrian, *Geopolitica Matrioșkăi. Rusia postsovietică în noua ordine mondială*, Editura Curtea Veche, București, 2009

Cucu, Irina, Cucu, Cornel, *Transformarea geopolitică a statelor ex-sovietice și implicațiile probabile*, în „Geopolitica”, Anul IV, Nr.16-17, Editura Top Form, București, 2006

Publicații, reviste și resurse media:

Ariel COHEN: *SUA nu trebuie să admită renașterea Imperiului Euroasiatic*, Foia Transilvană, 14.09.2011, <http://www.ftr.ro/ariel-cohen-sua-nu-trebuie-sa-admita-renasterea-imperiului-euroasiatic-50492.php>

Vasile Pușcaș, *De la o Uniune spre altă Uniune: lecțiile lui Putin*, Pulsul Geostrategic- Buletin No.108, SEMNAL, INGEPO Consulting, 2011, <https://www.ingepo.ro/materiale/483/de-la-o-uniune-spre-alta-uniune--lectiile-lui-putin>

Octavian Sergentu, *Stafia, iluzia și ecoul nedreptății istorice*, în Tribuna, nr. 165, anul VIII, 16-31 iulie 2009

Octavian SERGENTU, *Imaginea unei Rusii duplicitare*, Foia Transilvană, 28.11.2011,

<http://www.ftr.ro/comentariu-imaginea-unei-rusii-duplicitare-51878.php> sau la <http://www.napocanews.ro/2011/11/imaginea-unei-rusii-duplicitare.html>

Vladimir Alexe, *Geopolitica Rusiei post-sovietice*, <http://evrazia.info/modules.php?name=News&file=print&sid=4062>

Постсоветская экономическая интеграция: восемь стран договорились о ЗСТ, Киргизия вступит в ТС(Integrația economică postsovietică: opt state s-au înțeles asupra ZEL, iar Kîrgîzstanul va adera la UV, «РБК daily», <http://www.rbc.ru>

Federația Rusă, un magnat vechi al timpurilor noi. Interviu cu Gabriela Ioniță, <http://www.geopolitics.ro/interviuri/3126.html>

Stephens P. *The west must resist Putin's claim on the old Soviet space* // The Financial Times, 22.11.2007.

Fischer S. *Die russische Politik gegenüber der Ukraine und Weißrussland* // Aus Politik und Zeitgeschichte. 08.09.2007.

<http://www.izvestia.ru/politic/article3134180/>

<http://sergentu.blogspot.com/2011/06/romania-intre-aliatul-strategic-si.html>

Александр Панарин, *Север — Юг. Сценарии обозримого будущего*, «Наш современник», №5, 2003

Кузнецов А. О. *Новые общественно-политические доктрины современности: Формула. Глобализм – Антиглобализм (Noile doctrine social-politice contemporane: Formula.Globalism-Antiglobalism)* // Вестник Пермского университета. Сер. Политология. 2007. Вып. 1. – С. 113–117.

Кузнецов А.О. *Мифы и противоречия альтерглобализма (Miturile și contradicțiile alterglobalismului)* // Вестник Пермского университета. Сер. Политология. 2007. Вып. 3. - С. 129–132

Андрианов В.Д. *Проблемы и перспективы формирования Единого экономического пространства СНГ*. URL: [http://www. www.nbene.narod.ru](http://www.www.nbene.narod.ru) (дата

обращения: 25.01.2011).

Vocea Americii.Brzezinski: *Cu Putin sau fără el-Rusia nu are o altă opțiune decât alianța cu Occidentul*(Бжезинский: *С Путиным или без – у России нет другого выбора, кроме союза с Западом*):<http://www.voanews.com/russian/news/america/Bzezinsky-book-2012-02-08-138982279.html>

InoTv.rt. *Zbigniew Brzezinski vede Rusia ca parte a Occidentului*: <http://inotv.rt.com/2012-02-08/Bzhezinskij-vidit-Rossiyu-chastyu-Zapada> >.

Site-uri cu documente:

Conceptia de politică externă a Federației Ruse/ Концепция внешней политики Российской Федерации (Утверждена Президентом Российской Федерации В.В. Путиным 28 июня 2000 г.). // <http://www.president.kremlin.ru>.

Site-ul oficial al Ministerului afacerilor externe al Federației Ruse/ Официальный сайт Министерства иностранных дел РФ – www.mid.ru

Site-ul oficial al Președintelui Rusiei/ Официальный сайт Президента России - www.president.kremlin.ru

А.Дугин, *Тезисы о глобализме (глобализации)*/ A.Dughin, *Teze asupra globalismului (globalizării)*: http://cge.evrazia.org/geopolitics_3.shtml#

Index organizații

ONU- Organizația Națiunilor Unite

UE- Uniunea Europeană

CSI- Comunitatea Statelor Independente

UEA- Uniunea Euroasiatică

OSCE- Organizația de Securitate și de Cooperare Europeană

NATO- Organizația Tratatului Nord Atlantic

EvrAzEs- Comunitatea economică eurasiatică

UV- Uniunea Vamală

SEU- Spațiul Economic Unic

SEU(3)- Spațiul Economic Unic(Rusia, Kazahstan, Bielorusia)

SEU(4)- Spațiul Economic Unic (Rusia, Kazahstan, Bielorusia, Ucraina)

OTSC- Organizației Tratatului de Securitate Colectivă

GUAM- Organizația GUAM pentru Democrație și Dezvoltare Economică, titulatura reprezintă inițialele statelor fondatoare a organizației: Georgia, Ucraina , Azerbaidjan și Republica Moldova *PE*- Parteneriatul Estic

URSS- Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste

UEEA- Uniunea Economică Eurasiatică

COD- Comunitatea Opțiunii Democratice

SUA- Statele Unite ale Americii

BSF - Forumul Mării Negre pentru Dialog și Parteneriat

ZLC - Zonei Comerțului Liber

NAFTA- Acordul Nord American de Comerț Liber

OPEC- Organizația Țărilor Exportatoare de Petrol

ASEAN- Asociația națiunilor din sud-estul Asiei

G-8 (7+1)- Statele Grupului celor Șapte mari economii ale lumii plus Rusia

G-20- Grupul celor douăzeci de miniștri ai finanțelor și ai guvernatorilor băncilor centrale

RIC- Rusia, India China

BRICS- Grupul economiilor emergente/Brazilia, Rusia, India, China, Africa de Sud

OCS - Organizația de Cooperare de la Shanghai

CDDP- Comunitatea "Pentru democrație și dreptul popoarelor

